

REFERENCES

1. Derev'yanko, L. A. (1993). *Osoblyvosti formuvannya vokal'no-movlennyevoi kul'tury yak skladovoyi pedahohichnoyi maysternosti maybutn'oho vchytelya : avtoresf. dys. ...kand. ped. nauk* [Features of the formation of vocal speech culture as a component of the pedagogical skills of the future teacher]. Kyiv.
2. Zadorozhna L. (2002). *Pedahohichni aspekty profesiyanoi pidhotovky maybutn'oho vchytelya* [Pedagogical aspects of the future teacher's professional training]. Kyiv.
3. Linkleyter K. (1993). *Osvobozhdeniye golosa* [Voice Release]. Moscow.
4. Tkachenko T. V. (2016). *Formuvannya vokal'no-stsenichnoyi kul'tury studentiv mystets'kykh fakul'tetiv pedahohichnykh VUZiv: monohrafiya* [Formation of vocal-stage culture of students of art faculties of pedagogical institutes of higher education: monograph]. Kharkiv.
5. Tszyan'shu Van. (2013). *Pedahohichni umovy formuvannya vokal'no-vkonavs'koyi maysternosti maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva* [Pedagogical conditions for the formation of vocal and performing skills of future teachers of musical art]. Lugansk.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОСЯК Людмила Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування Криворізького державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: формування вокальної культури учнів середньої та вищої школи; особливості професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва; аксіологічний підхід до музичної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOSYAK Lyudmyla Ivanivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor, Assistant Professor of the Department Methods of Musical Education, Singing and Choral Conducting of Kryvyi Rih State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: formation of vocal culture of students of secondary and higher schools; features of the professional training of future teachers of musical art; axiological approach to musical education.

*Дата надходження рукопису 10. 04. 2018 р.
Рецензент – д.п.н. професор В. Ф. Черкасов.*

УДК 374.015.31:7

КУРКІНА Сніжана Віталіївна –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичного мистецтва і хореографії Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
e-mail: sneghana28@gmail.com

МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО І ЮНАЦЬКОГО ВІКУ В ПРАКТИЦІ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Постановка і обґрунтування актуальності теми Новий напрям розвитку українського суспільства, що був започаткований протягом останніх років, спричиняє значні зміни в галузі політики, економіки, культури і зрештою освіти. Суспільство, зіштовхуючись з істотними змінами в багатьох сферах життя, висуває нові вимоги й до освітян, оскільки країна рухаючись у бік європейських реформ і демократизації вимагає ї від закладів освіти переходу на якісно новий щабель педагогічної праці. Дедалі більшу увагу привертають питання морального, патріотичного виховання, усвідомленого засвоєння знань, здатність до самовдосконалення у майбутньому, можливість застосування творчих, нестандартних підходів в професійній діяльності тощо.

На гуманізацію й демократизацію педагогічного процесу спрямований цілий ряд основних державних документів таких як Закони України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», «Положення про ПСМНЗ початкові спеціалізовані мистецькі навчальні

заклади». Триває обговорення проекту Концепції розвитку педагогічної освіти розглянутої на Колегії Міністерства освіти і науки України 22 лютого 2018 року. Означені документи визначають законодавчу базу освітньої галузі, встановлюють пріоритетні напрями розвитку освіти в державній політиці, визначають стратегію і перспективи її розвитку.

Позашкільна освіта є складовою системи безперервної освіти, визначеної Конституцією України й відповідними Законами, здійснюється у закладах позашкільної освіти у так званих початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах, якими є школи естетичного виховання, музичні, художні, хореографічні, театральні, хорові школи і студії [6].

У цих документах визначені переваги позашкільної освіти: особистісний вибір діяльності, що визначає індивідуальний розвиток особистості учня, варіативність змісту й форм організації освітнього процесу, доступність знань і інформації для кожного, адаптивність до виникаючих змін тощо.

Виявлений ціннісний статус закладів позашкільної освіти як унікальної й конкурентноздатної соціальної практики нарощування мотиваційного потенціалу особистості й інноваційного потенціалу суспільства. Водночас підкреслена спрямованість на забезпечення індивідуального творчого зростання учнів в контексті їхньої соціалізації з урахуванням перспектив майбутнього соціально-професійного самовизначення, реалізації особистих життєвих задумів і прагнень.

Метою статті є обґрунтування місця й ролі початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів в процесі музично-естетичного виховання, збагаченні культурного й творчого потенціалу учнів підліткового й юнацького віку.

Виклад основного матеріалу
Педагогічна практика підтверджує, що заклади початкової спеціалізованої мистецької освіти користуються особливим попитом суспільства. Батьки, які помічають певні нахили і здібності своєї дитини з впевненістю віддають своїх дітей навчатися у заклади відповідного напрямку. Педагогічний колектив музичних, художніх, хореографічних шкіл, як правило, є високопрофесійним, здатним створити якнайкращі умови для надання знань, формування вмінь і навичок, розвитку інтелектуальних і творчих здібностей, фізичних якостей відповідно до задатків і запитів особи [2].

У дітей будь-якого віку, особливо у підлітковий період, є потреба у неформальному спілкуванні, розширенні сфери власних знань, набуття певних професійних знань і навичок. Усі ці запити підростаючої людини не можуть реалізуватися віртуальною сферою Інтернету, мас-медіа, що, як правило, нав'яже молоді низькоякісні зразки музичної, танцювальної та іншої псевдо творчості. Лише у освітніх закладах, під керівництвом досвідчених вчителів, під час індивідуальних і колективних занять в творчих навчальних колективах різного спрямування, учні долучаються до кращих зразків вітчизняної і світової культури, розширюють свій кругозір, отримують професійну підготовку у межах обраного ними напрямку, спеціальності.

Підлітковий період є тим відрізком часу, коли дитина перебуває в стадії формування найважливіших рис і якостей. Дитина-підліток ще не є достатньо дорослою, але вже прагне вступати в соціальні відносини й контролювати своє поведінку відповідно до вимог суспільних норм і правил, виявляє схильність до особистісного вдосконалювання, що відбувається через самовираження й самоствердження.

Загальновідомо, що підлітковий і юнацький вік є особливими періодами життя людини між дитинством і зрілістю. Вивченню різних аспектів пов'язаних з музично-естетичним вихованням і розвитком підростаючих поколінь, присвячені праці А. В. Бакушинського, О. І. Бурова, Д. Б. Кабалевського, Л. М. Масол, О. Ф. Лосєва, В. О. Сухомлинського, К. Д. Ушинського, С. Т. Шацького, В. М. Шацької, Б. Л. Яворського. Аналіз численної літератури з означеної проблематики, дозволяє зробити висновки, що провідні педагоги й психологи, які мають найбільш значущі напрацювання в галузі музичної педагогіки, художнього й естетичного виховання і освіти, підкреслюють провідну роль музично-творчої діяльності у формуванні основних якостей особистості. Окрім того, усі вони обґрунтовують необхідність починати культурно-просвітницьку роботу й музично-естетичне виховання дітей із самого раннього віку. Зрозумілим є те, що кожен віковий період розвитку дитини має певні психологічні особливості. Тільки урахування цих особливостей в навчально-виховному процесі, забезпечує його ефективність, спрямованість на міцне засвоєння знань, умінь і навичок на високому професійному рівні.

Що ж таке музичне виховання і якими є механізми його реалізації у закладах початкової мистецької освіти? Український педагог, вчений-енциклопедист Гончаренко С. У. з цього приводу зауважував, що «Музичне виховання – це процес цілеспрямованого пізнання музики, розвиток музично-естетичних смаків людини, збагачення її музичної культури та здібностей. Розвиває любов до музики, вдосконалює здатність розуміти музичне мистецтво, співпереживати, сприймати його з естетичною насолодою» [1, с. 219]. Особливістю побудови навчально-виховного процесу у вітчизняних музичних школах завжди було те, що учнів із самого раннього віку (5-6 років) поступово і цілеспрямовано залучають до музично-творчої діяльності, прищеплюють досвід публічного виконання вивчених творів, формують естетичні почуття, смаки і судження, надають необхідні професійні знання й розвивають художні задатки особистості.

Звичайно, музично-естетична діяльність у підлітковому і юнацькому віці має свою специфіку. Серед психологічних новоутворень цих вікових періодів можна виділити підвищену емоційність, прагнення до ідеалу, якісні перетворення в інтелектуальній сфері, що найбільше сприяють розвитку самосвідомості й самовизначення підлітків, почуття дорослості, на ґрунті якого

з'являються самоконтроль і самокритичність, кристалізація Я-концепції, здатність до самооцінки, самоаналізу й саморозвитку. Зрештою усе це виступає визначальними факторами для ефективного музично-естетичного розвитку учнів-підлітків [7]. Важливими психологічними характеристиками підлітка є підвищена пізнавальна й творча активність, прагнення до співучасті й спільної колективної дії, які знаходять найбільш широку реалізацію в процесі навчання музиці. На уроках, передбачених навчальними планами початкових спеціальних мистецьких навчальних закладів, діти прагнуть довідатися нову інформацію в галузі музичного мистецтва, швидше освоїти обраний інструмент, музичну грамоту тощо. Можливість отримати професійні знання з обраної спеціальності в державному навчальному закладі стимулюють дітей до самоосвіти, самовдосконалення, намагання взяти від педагога якнайбільше знань.

Ще однією рисою підліткового віку є диференційоване ставлення до навчання, предметів, видів діяльності, педагогів. Практика показує – якщо учень у якості улюбленого й потрібного йому заняття вибирає музику, то ставлення до усіх предметів, пов'язаних із музичним мистецтвом, характеризується підвищеною усвідомленістю та інтересом. Розучування нового музичного твору, подальший успішний публічний виступ, схвалення з боку педагогів, батьків і головне однолітків, ведуть підлітків до самоствердження, усвідомлення значущості здобутих знань, формування віри у власні сили. Наслідком цього є поява стійкої мотивації, пов'язаної з розширенням знань, формуванням потрібних умінь і навичок, що дозволяють займатися улюбленою справою, самостійною творчою роботою і зрештою обранням музики як професії.

Особливої уваги в цей непростий період вимагає емоційна сфера: емоційні переживання стають більш глибокими, емоційні стосунки – більш сталими. У підлітків і юнаків спостерігається інтерес до широкого кола явищ соціальної дійсності, новий досвід приводить до інтенсивного зростання соціально значущих спонукань і переживань. Зазвичай учні у цей період починають реагувати на почуття інших людей, яскраво проявляється альтруїзм, відзначається схильність до переживань, пов'язаних з добром, співчуттям, самопожертвою, дружбаю.

Для емоційного життя юнаків і підлітків характерним є не тільки переживання конкретних почуттів, пов'язаних з певною подією, явищем, людиною, але й розвиток естетичних почуттів. У цей період ставлення

до творів мистецтва теж змінюється, стає більш глибоким, усвідомленим. Учні шукають в музиці, творах інших видів мистецтва образи, почуття і думки, що здатні більш глибоко і усвідомлено розкрити складний внутрішній світ людини. Присутність естетичної активності й здатність до творчої діяльності є в кожній нормальній людині у вигляді задатків, але імпульсом до її реалізації є потреба до пізнання естетичної цінності предмета або явища, що активізується в підлітковий і юнацький періоди.

Здатність сприймання й пізнання мистецтва потребує систематичного розвитку і здійснюється, зазвичай, під педагогічним керівництвом, оскільки цей процес потребує особливого емоційного включення суб'єкта й постійного нарощування знань і навичок учня. Подібне ставлення до явищ навколишнього світу й зокрема до явищ мистецького світу, формується в дитини в спілкуванні з дорослими, в умовах спеціально організованого виховання й навчання (на основі різних конституціональних передумов). Під час навчання в спеціально організованих умовах початкового мистецького закладу дітям відкривається неутилітарна цінність навколишнього, з'являється почуття причетності до творів мистецтва різних епох і стилів, формується естетичне ставлення до світу речей.

За умови створення сприятливого середовища для музично-естетичного розвитку дитини з раннього віку, саме в підлітковий і юнацький періоди відбувається «прорив» у сферу найвищого пізнання прекрасного, досягається найвищий щабель у розвитку потенційних можливостей і саме в цьому віці учні обирають музику у якості сфери своєї майбутньої професійної діяльності. Відомо, що музично-естетичне виховання забезпечується особливою формою активності – музично-естетичною діяльністю, що викликає реакцію у вигляді переживань – емоцій і почуттів і реалізується як у духовній, так і в духовно-практичній діяльності. Мета такої діяльності полягає не лише у засвоєнні певних професійних знань і навичок гри на обраному учнем музичному інструменті, а й пізнання основних законів буття, виражених у законах природи й соціуму. Від такого пізнання людина отримує найглибшу духовну насолоду, радість, задоволення. Ми підтримуємо думку багатьох учених, музикантів і педагогів-практиків, що найкращі умови для музично-естетичного виховання особистості в нашій країні створені в сфері позашкільної мистецької освіти й реалізуються в роботі дитячих музичних шкіл, школах мистецтв, студіях тощо.

Зауважимо, що навчальні програми цих

закладів активно змінюються: поруч із знаними і апробованими роками кращими методами і технологіями з'являються нові і сучасні, змінюються форми роботи вчителів. Усе це є відповіддю на потреби сучасного суспільства, появу нових технологій, технічних засобів тощо. Якщо раніше ініціативність дітей у процесі занять, як правило, була знижена, учні намагалися сумлінно повторювати за вчителем запропонований і підібраний ним матеріал, то сучасні педагогічна наука й технічні можливості пропонують широкий вибір педагогічного інструментарію, що допомагає включенню дітей в освітній процес.

Сучасна практика позашкільної мистецької освіти насичена як традиційними так і новими формами діяльності: проектні конференції, конкурси, фестивалі, концерти, олімпіади, творчі дебати, комп'ютерні презентації, тематичні уроки, уроки-подорожі, театралізовані музичні вистави, історичні реконструкції (в музичному контексті). Усе це дає можливість поліпшити взаєморозуміння учасників освітнього процесу в ході діалогу викладач-учень, продуктивніше вирішувати технічні й творчі завдання. Головною метою уведення нових методів і технологій навчання в процес музичної освіти є виховання самостійності у побудові алгоритму міркувань, у формуванні думок, стимулювання пізнання й інтересу до власного музично-естетичного розвитку.

Музично-естетичне виховання дітей підліткового і юнацького віку розуміється нами як закономірний процес духовного й соціального росту особистості, що передбачає ускладнення й поглиблення закладених потенціалів, активізацію розумової діяльності, надання можливості творчої реалізації, є результатом інтелектуальної й емоційної напруги, що виникає в ході активної зацікавленої співучасті в заняттях музикою. В процесі розвитку музично-естетичного потенціалу підлітка і юнака, формується його естетичний смак, ідеал, удосконалюється особистісні якості відповідно до загальнолюдських законів добра, краси, любові й милосердя.

У сучасній соціокультурній ситуації музика усе більше висувається на перший план у художніх перевагах дітей підліткового і юнацького віку. Музика є яскравим вираженням емоцій і настроїв, своїм безпосереднім впливом на почуття вона випереджає інші види мистецтва. Дуже швидко музика стає центром інтересів юнаків і підлітків, що навчаються у музичній школі. Таким чином, музичне виховання є складовою естетичного виховання, частиною творчого розвитку молодшої людини [1]. Ми знаємо, що

психологічні особливості підліткового віку полягають у тому, що діти з недовірою сприймають позиції і судження дорослих, довіряючи одноліткам, мас-медіа тощо. Авторитетність класичної культури не є для підлітків беззаперечною.

Численні дослідження і данні соціальних опитувань доводять, що падіння культури й духовна криза в наш час багато в чому обумовлені комерціалізацією культурної і мистецької сфери, а не попитом. Відсутність у молоді інтересу до класичної спадщини пояснюється, у більшості випадків, недостатнім ступенем музично-естетичного виховання й розвитку. Як правило, твори класичного мистецтва, даруючи людям позитивні емоції і радість, містять набагато складнішу інформацію в порівнянні із зразками масової культури [6]. Без виховання елементарних навичок із слухання такої музики, діти підліткового й юнацького віку не можуть одразу ж осягнути складну сферу образів, незвичний стрій звуків, складні тексти оперних і вокально-хорових творів тощо.

Але це не стосується дітей, що сприймали цінності класичної спадщини змалку, для яких класика не є чимось застарілим, відірваним від сьогодення. Саме таке виховання і такий спосіб мислення прищеплюється в спеціалізованих мистецьких закладах, коли дитина рухаючись від простого до складного сприймає музику бароко, класицизму як щось рідне і цілком зрозуміле.

На жаль музичні смаки і уподобання інших дітей формуються здебільшого під впливом модних тенденцій сучасної музичної індустрії. Це приводить до споживання музичних зразків сумнівної художньої якості, розрахованих на невимогливий смак і легкість сприймання (примітивна мелодія, танцювальний ритм, елементарна простота гармонійної мови, текст, який часто містить нецензурні вислови тощо). Можливості користування Інтернет-ресурсами й іншими засобами сучасної комунікації у дітей старшого шкільного віку є настільки широкими, що вони стають просто беззахисними перед навалюю низькоякісних і відверто безкультурних музичних зразків. Можна сказати, що нав'язування і пропаганда лише фізіологічних потреб і бажань, звуження кругозору до рамок побуту й повсякденності мають системний і не випадковий характер, а відверту антиінтелектуальність і антиморальність сучасних пісенних текстів можна порівняти із злочином проти молоді і суспільства.

Композитор і педагог Д. Б. Кабалецький з цього приводу зауважував, що у дітей старшого шкільного віку є психологічна потреба у музиці для відпочинку і розваги, яка

у якості шумового фону супроводжує побут і це «...явище саме по собі настільки природне, що робити з нього проблему рівнозначно тому, щоб перетворювати в проблему саму молодість» [3]. Висунуті Д. Б. Кабалецьким ідеї концепції виховання мистецтвом, полягали у тому, щоб заклади позашкільної мистецької освіти проводили свою навчально-виховну роботу так, щоб не входячи в конфронтацію з особистісними музичними смаками дитини, познайомити її з високим мистецтвом. В свою чергу видатний музикознавець, композитор і педагог Б. В. Асаф'єв зазначав: «Якщо глянути на музику як на предмет шкільного навчання, то насамперед... треба сказати: музика – мистецтво, тобто якась явище у світі, створюване людиною, а не наукова дисципліна, котрій можна навчати і навчити». Таку ж позицію ми знаходимо в роботах науковців, які зробили внесок в теорію і практику музично-виховної роботи. Н. Я. Брюсова, наприклад, висловлює думку, що «Мистецтво в школі повинне бути в першу чергу методом виховання» [3, с. 116].

Для того щоб зробити процес музично-естетичного виховання результативним, необхідно враховувати що підліток, юнак у цьому процесі не об'єкт спрямованих на нього ззовні впливів, а суб'єкт, що здійснює в спільній діяльності свій розвиток, допомагає побудувати освітній процес згідно власних вікових особливостей. Сам розвиток підлітків і юнаків сприяє забезпеченню формування їхніх загальних компетентностей, необхідних для успішної життєдіяльності в новому динамічному світі, оскільки розвиток сучасної науки й техніки вимагає не задалегідь «запрограмованої» людини, а людини-творця [5].

Отже, музично-естетичне виховання охоплює всі сфери життєдіяльності людини, формує характер, розвиває такі особистісні якості, без яких неможлива творча діяльність у будь-якій сфері громадського життя. Діяльність закладів початкової мистецької освіти, як зазначалося вище, є спрямованою на створення умов для творчого розвитку обдарованих дітей, на формування зацікавленої і грамотної аудиторії слухачів і глядачів, здатної до адекватного й критичного сприйняття творів мистецтва, на формування й розвиток виконавської майстерності з можливістю подальшої професійної орієнтації й творчого зростання. В музичних, мистецьких школах учень отримує необхідний обсяг теоретичних знань і практичних навичок, поширює в сфері однолітків такі необхідні сьогодні культурницькі, інтелектуальні впливи.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Зазначене вище доводить,

що система позашкільної мистецької освіти має широкі можливості у вирішенні нових освітніх і виховних завдань. Розроблені й затверджені нормативні державні документи, що регламентують усі аспекти діяльності закладів позашкільної мистецької освіти є спрямованими на реалізацію місії розвитку мотивації підростаючих поколінь до пізнання, творчості, праці, вдосконалення виконавської майстерності, перетворення феномена позашкільної освіти в справжній системний інтегратор, що забезпечує конкурентноздатність особистості, суспільства й держави.

Саме в початкових спеціальних мистецьких закладах дитина може розширити свій кругозір, розвинути свої можливості, визначити актуальну для себе мету і стратегію розвитку, що сприяє соціально-професійному самовизначенню, реалізації особистих життєвих задумів і прагнень. Усі освітні установи й особливо установи позашкільної мистецької освіти допомагають «...заповнити загальне емоційне недорозвинення, перебороти роз'єднаність, накопичити безцінний досвід безкорисливої солідарності людей різних поколінь, що роблять спільну справу, вміють дарувати радість собі і оточуючим» [7, с. 24].

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь. – 1997. – 376 с.
2. Закон України «Про позашкільну освіту» (Відомості Верховної Ради України), 2000. [Електор. ресурс]. – Режим доступу: zakon3.rada.gov.ua/lais/show/z0803-01
3. Кабалецкий Д. Б. Воспитание ума и сердца: Кн. для учителя / Д. Б. Кабалецкий. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Просвещение, 1984. – 206 с.
4. Лист Міністерства культури України від 01.02.2017р. №83/7-4/15-17 щодо механізмів збереження та розвитку початкової мистецької освіти та мистецьких шкіл. [Електор. ресурс]. – Режим доступу: onmcrk.kh.ua/dopomoga_kerivniku/
5. Лотман Ю. М. Культура и взрыв // Ю. М. Лотман. – М.: Гнозис. Издательская группа «Прогресс», 1992. – 272 с.
6. Положення про початковий спеціалізований мистецький навчальний заклад (школу естетичного виховання) (Відомості Верховної Ради України), 2000. [Електор. ресурс]. – Режим доступу: zakon3.rada.gov.ua/lais/show/z0803-01
7. Теория и практика образования в современном мире: материалы междунар. заоч. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). / Под. общ. ред. Г. Д. Ахматовой. – СПб.: Реноме, 2012. – 244 с.
8. Торшилова Е. М. Тенденции и уровни развития художественного вкуса детей и подростков в эпоху социального кризиса: монография. –

Е. М. Торшилова. – М.: ИХО РАО, 2012. – 132 с.
 9. Ямбург Е. А. Школа и ее окрестности / Е. А. Ямбург. – М., 2011. – 576 с.

REFERENCES

1. Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk*. [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv.
 2. *Zakon Ukrainy «Pro pozashkilnu osvitu» (Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy)*, 2000. [Elektor. resurs]. – Rezhym dostupa: zakon3 rada.gov.ua /lais (show)z 0803-01. [The Law of Ukraine "On Extracurricular Education" (Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine)]. Kyiv.
 3. Kabalevskyi, D. B. (1984). *Vospitanye uma i serdtsa*. [Education of the mind and heart]. Moscow.
 4. *Lyst Ministerstva kultury Ukrainy vid 01.02.2017r. №83/7-4/15-17 shchodo mekhanizmv zberezhennia ta rozvytku pochatkovoï mystetskoï osvity ta mystetskykh shkil*. [Elektor. resurs]. – Rezhym dostupa: onmcpk.kh.ua/dopomoga_kerivniku/ [Letter from the Ministry of Culture of Ukraine dated 01.02.2017. №83 / 7-4 / 15-17 on mechanisms for the preservation and development of elementary arts and art schools.]. Kyiv.
 5. Lotman, Yu. M. (1992). *Kultura i vzyryv*. [Culture and Explosion]. Moscow.
 6. *Polozhennia pro pochatkovyi spetsializovanyi mystetskyi navchalnyi zaklad (shkolu estetychnoho vykhovannia) (Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy)*, 2000. [Elektor. resurs]. – Rezhym dostupa: zakon3 rada.gov.ua /lais (show)z 0803-01. [Provision on the initial specialized art school (school of aesthetic

education)]. Kyiv.

7. *Teoriia i praktika obrazovaniia v sovremennom mire*. (2012). [Theory and practice of education in the modern world:]. SPB.

8. Torshilova, E. M. (2012). *Tendentsii i urovni razvitiia khudozhestvennogo vkusa detei i podrostkov v epokhu sotsialnoho krizisa*. [Tendencies and levels of development of artistic taste of children and adolescents in the era of social crisis]. Moscow.

9. Yamburg, E. A. (2011). *Shkola i ee okrestnosti*. [School and its environs]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КУРКІНА Сніжана Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичного мистецтва і хореографії Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: удосконалення навчально-виховного процесу у вищій та початковій школі засобами мистецьких дисциплін, історія вітчизняної та зарубіжної педагогіки.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KURKINA Snezhana Vitalievna – Candidate of Pedagogic Sciences, Assistant Professor Centralukrainian State Volodymyr Vynnychenko Pedagogic State University.

Circle of scientific interests: improvement of the educational process in higher and elementary schools by means of artistic disciplines, history of domestic and foreign pedagogy.

*Дата надходження рукопису 10. 03. 2018 р.
 Рецензент – д.п.н. професор В. Ф. Черкасов.*

УДК 378:78

КУРИШЕВ Євген Володимирович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка e-mail: ekuryshhev@ukr.net

ЛЯШЕНКО Ольга Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка e-mail: music 1951@ ukr.net

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ В СИСТЕМІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ

Постановка та обґрунтування актуальності теми дослідження. У 2018 році виповнюється 10 років з часу створення кафедри інструментально-виконавської майстерності Київського університету імені Бориса Грінченка. За цей час був пройдений значний шлях роботи із кількома поколіннями студентів – майбутніх педагогів-музикантів. В першу чергу така робота включала і включає

як вдосконалення інструментально-виконавської майстерності студентів та магістрантів Інституту мистецтв, так і методичну роботу, що спрямована на підготовку багатьох навчальних робочих програм.

Слід також сказати, що у період навчання у ВНЗ дуже важлива роль в професійному становленні майбутнього фахівця – вчителя